

Titulació	Tipus	Curs
2503702 Ciències de l'Antiguitat	OB	3
2504394 Estudis d'Anglès i de Clàssiques	OT	3
2504394 Estudis d'Anglès i de Clàssiques	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Gerard Gonzalez Germain

Correu electrònic: gerard.gonzalez@uab.cat

Equip docent

Alessandro Ravotto

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha prerequisits per a la realització d'aquesta assignatura, però és recomanable haver cursat amb aprofitament les assignatures de llengües clàssiques i arqueologia de primer i segon curs.

Objectius

En acabar el curs l'estudiant haurà de ser capaç de:

- Interpretar el contingut d'una inscripció grega i/o llatina.
- Explicar les característiques formals i de contingut d'un text epigràfic.
- Usar la terminologia específica de la disciplina epigràfica en l'anàlisi i el comentari de les inscripcions.
- Manejar els *corpora* i les bases de dades epigràfiques.
- Integrar la informació historicoarqueològica i filològica en el comentari d'un epígraf.

Competències

Ciències de l'Antiguitat

- Expressar-se oralment i per escrit en el llenguatge específic de la història, de l'arqueologia i de la filologia, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Extreure i interpretar dades de textos escrits en una llengua antiga sobre els diferents suports, aplicant coneixements de ciències auxiliars de la història (epigrafia, numismàtica, codicologia, paleografia, etc.).
- Identificar i interpretar restes materials antigues per relacionar-les amb fets socials, polítics i econòmics de les societats mediterrànies de l'Antiguitat.
- Interpretar textos escrits en llatí i en grec per conèixer la història i les civilitzacions clàssiques.
- Interrelacionar coneixements lingüístics, històrics i arqueològics del món antic amb coneixements d'altres àmbits de les humanitats, principalment de la literatura, de la filosofia i de l'art antics.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Estudis d'Anglès i de Clàssiques

- Interpretar textos escrits en llatí i grec per conèixer la història i les civilitzacions clàssiques.
- Interrelacionar coneixements lingüístics i històrics del món antic amb coneixements d'altres àmbits de les humanitats, principalment de la literatura i de l'arqueologia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Reconèixer els períodes, les tradicions, les tendències, les obres i els autors més significatius de les literatures en llengües grega, llatina i anglesa en el seu context historicosocial.
- Utilitzar les eines digitals i les fonts documentals específiques per a la captació i l'organització d'informació.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar dades lingüístiques, històriques i arqueològiques incorporant, si convé, les aportacions d'altres disciplines relacionades amb les ciències de l'antiguitat.
2. Contrastar la informació procedent de les fonts escrites amb les dades arqueològiques en relació amb processos o fets històrics de l'Antiguitat clàssica.
3. Conèixer i explicar les diferències formals i de contingut entre un text epigràfic i un text literari, i el seu diferent valor documental.
4. Descriure els diferents suports per als textos epigràfics i conèixer-ne l'ús i el valor diferents.
5. Elaborar un discurs organitzat i correcte, oralment i per escrit, en la llengua corresponent.
6. Emprar adequadament la terminologia específica de la disciplina epigràfica en la lectura, la interpretació i el comentari d'una inscripció.
7. Emprar bases de dades sobre fonts textuais, tant literàries com epigràfiques.
8. Extreure informació dels textos grecs i llatins sobre aspectes de realia especialment relacionats amb el seu context històric i cultural.
9. Fer comentaris sobre un determinat aspecte del món mediterrani antic amb un enfocament global, que inclogui la totalitat de les dades disponibles al marc de les ciències de l'antiguitat.
10. Fer comentaris sobre un determinat aspecte del món mediterrani antic amb un enfocament global, que inclogui la totalitat de les dades disponibles en el marc de les ciències de l'antiguitat.
11. Identificar en els textos llatins les característiques d'un determinat gènere literari.
12. Integrar la informació arqueològica i filològica referida a un epígraf.
13. Localitzar informació veraç i significativa per a la lectura i interpretació de textos literaris o epigràfics.
14. Utilitzar adequadament la terminologia específica de la disciplina epigràfica en la lectura, interpretació i comentari d'una inscripció.

Continguts

BLOC 1

- 1.1. L'Epigrafia. Definició. L'epigrafia, història, filologia i arqueologia.
- 1.2. Eines per a l'estudi de l'epigrafia: *corpora*, bases de dades i repertoris prosopogràfics.
2. Les més antigues inscripcions conegudes i la problemàtica del context arqueològic.
3. El suport epigràfic: matèria, forma i funció. L'epigrafia pública i l'epigrafia privada. L'epigrafia monumental. Mil·liaris, inscripcions jurídiques i *instrumenta inscripta domestica et publica: diplomata militaria, amphorae, laterculi, fistulae aquariae*.
4. L'elaboració del monument epigràfic. Extracció del material: pedreres, eines i artesans. L'*officina epigraphica*: artesans i tècniques (*minuta*, paginació, camp epigràfic, gravat).
5. El text epigràfic. Sistemes d'escriptura. Alfabet i escriptura epigràfica grega. Alfabet i escriptura epigràfica llatina. Fórmules i abreviatures. La seva evolució gràfica fins al s. II dC.
6. Fórmules onomàstiques masculines i femenines. Evolució històrica. Ciutadans i estrangers. Esclaus i lliberts.
7. El context arqueològic de les inscripcions: funeràries (necròpolis), votives (*templa* i santuaris), honoràries i d'obra pública (espai públic).
8. Inscripcions gregues i romanes a Catalunya.

BLOC 2

9. Les inscripcions funeràries.
10. Les inscripcions votives.
- 11.1. El *cursus honorum* senatorial, eqüestre i local. Onomàstica i titulatura imperial.
- 11.2. Les inscripcions honorífiques.
12. Les inscripcions d'obra pública.
13. La tradició de l'epigrafia clàssica fins a l'edat moderna.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Explicació de continguts teòrics	33	1,32	2, 3, 4, 6, 13, 14
Pràctica de lectura, anàlisi i comentari d'inscripcions	15	0,6	2, 3, 14
Tipus: Supervisades			
Lectura, interpretació i comentari d'inscripcions	15	0,6	1, 4, 7, 8, 14
Seguiment treballs personals	10	0,4	2, 5, 12, 14
Tipus: Autònomes			
Comentari d'inscripcions	15	0,6	1, 4, 5, 8, 10, 12, 14

Estudi del contingut teòric	30	1,2	2, 12, 13
Lectures complementàries	10	0,4	13
Maneig de les eines per a l'estudi de l'epigrafia	5	0,2	7, 13, 14

La metodologia docent d'aquesta assignatura consistirà en alternar les explicacions teòriques de cadascun dels temes enumerats en el quadre anterior amb la realització d'un seguit d'exercicis pràctics que ajudin els estudiants a familiaritzar-se amb la lectura i la interpretació dels textos epigràfics.

Continguts teòrics. S'impartiran en format de classes magistrals, destinades a oferir els coneixements (lingüístics, històrics, arqueològics, etc.) necessaris per tal de poder llegir i contextualitzar una inscripció. En aquestes sessions es farà èmfasi en relacionar el text epigràfic pròpiament dit amb les seves particularitats lingüístiques i paleogràfiques, el seu suport, el seu context arqueològic, etc.

Continguts pràctics. S'impartiran inserits en les classes magistrals i il·lustraran els continguts teòrics mitjançant la lectura i el comentari d'inscripcions.

Durant el curs es farà una sortida pràctica en una instal·lació museística o jaciment arqueològic de Barcelona.

Treball personal. L'estudiant haurà de realitzar un treball continuat al llarg del curs, tant a classe com de manera autònoma, a partir d'un dossier d'inscripcions, que es lliurarà a principi de curs. L'estudiant s'haurà de responsabilitzar de dur diàriament el treball proposat per a la traducció i el comentari.

Atès que nombrosos estudis científics demostren que la lectura sobre paper millora la comprensió i la memorització dels continguts, tot facilitant-ne la reflexió crítica, es recomana vivament que s'imprimeixin tots els materials disponibles al Campus Virtual i que les activitats i els exercicis es treballin sempre sobre paper.

D'altra banda, l'ús dels dispositius digitals (tablets o ordinadors) i dels mòbils a l'aula quedarà restringit a activitats docents i sempre a petició del professorat.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
1a prova escrita (bloc 1)	35%	1,5	0,06	1, 3, 4, 5, 8, 12, 14
2a prova escrita	35%	1,5	0,06	1, 4, 5, 8, 12, 14
Anàlisi i comentari d'una inscripció	10%	7	0,28	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14
Participació activa a classe	10%	0	0	3, 5, 8, 9, 10, 14
Treball sobre aspectes de context	10%	7	0,28	1, 2, 3, 8, 9, 10

I. Aquesta assignatura contempla dues modalitats d'avaluació:

1) Avaluació contínua

L'avaluació contínua és un procés que ha de permetre a l'estudiant conèixer el seu progrés acadèmic al llarg del curs. A continuació es detallen les activitats avaluatives que es tindran en compte:

1. Participació a classe (10%)
2. 1a prova escrita [Unitats 1-8] (35%)
3. 2a prova escrita [Unitats 9-13] (35%)
4. Comentari personal d'una inscripció (10%)
5. Treball sobre aspectes de context (10%)

2) Avaluació única

L'avaluació única tindrà en compte les activitats avaluatives següents:

1. Comentari epigràfic i contextualització arqueològica de dos textos inclosos en el dossier (10%)
2. 1a prova escrita [Unitats 1-8] (35%)
3. 2a prova escrita [Unitats 9-13] (35%)
4. Comentari personal d'una inscripció (10%)
5. Treball sobre aspectes de context (10%)

II. Condicions per a ser avaluat

No avaluables

Els estudiants i les estudiants que figurin a l'acta final, dels quals el professorat no tingui dues o més evidències de les suara descrites, seran qualificats com a "no avaluables".

Avaluables

Si el professorat té dues o més evidències singulars de l'estudiant (exercicis, proves), aquest serà qualificat en l'escala de suspens fins a excel·lent (MH), d'acord amb els percentatges esmentats en l'apartat corresponent.

Per estar en condicions de superar l'assignatura (aprobat-MH), l'estudiant, com a mínim, haurà de:

- Haver obtingut una qualificació mitjana ≥ 4 en les dues proves escrites (i en el seu cas a la prova de recuperació).
- Haver realitzat els dos treballs escrits (punts 4 i 5).

En cas que la suma de la ponderació de les qualificacions fos 5 o superior, però no s'acomplís algun dels requisits suara esmentats, l'estudiant serà qualificat amb un 4,5 (suspès) i haurà de recuperar.

III. Condicions de la recuperació

Per poder-se presentar a la recuperació l'estudiant:

- Haurà de tenir com a mínim un 3,5 de nota mitjana de curs.
- Haurà d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total.

En la prova de recuperació, l'estudiant pot examinar-se dels dos blocs del curs (per un total del 70% de la nota), o bé només d'aquell bloc que tingui suspès (per un 35%).

IV. Procediment de revisió de les qualificacions

L'estudiant té el dret a revisar tots els exercicis periòdics, els exàmens parcials i finals i els treballs, a classe i/o en les hores de tutoria de l'assignatura.

Per a la revisió de la qualificació final provisional i la de la prova de recuperació es fixarà un dia que serà anunciat en l'acta.

L'estudiant té l'obligació de consultar l'acta de qualificació de l'assignatura abans del seu tancament per assegurar que no hi ha hagut cap error en el traspàs de notes per part del professor.

Plagi

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. Encas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Bibliografia

Contextualització arqueològica en general:

ALCOCK, Susan E.; OSBORNE, Robin (ed.) (2012). *Classical archaeology*, Malden.

BODEL, John P. (ed.) (2001). *Epigraphic evidence: ancient history from inscriptions*. London.

BODEL, John; DIMITROVA, Nora (ed.) (2014). *Ancient Documents and Their Contexts: First North American Congress of Greek and Latin Epigraphy (2011)*, Leiden / Boston.

ECK, Werner (1996). *Tra epigrafia, prosopografia e archeologia: scritti scelti, rielaborati ed aggiornati*. Vetera, 10. Roma.

Al llarg del curs es proporcionaran referències a publicacions puntuals - o a parts de publicacions més extenses - relatives al aspectes tractats.

Repertoris i publicacions periòdiques

Bulletin de Correspondance Hellenique = *BCH*.

Bulletin Epigraphique = *Bull. Ep.*

Carmina epigrafica graeca = *CEG*.

Carmina latina epigraphica = *CLE*

Corpus Inscriptionum latinarum = *CIL*

Corpus Inscriptioinum Graecarum = *CIG*

Inscriptiones graecae = *IG*

Inscriptions Romaines de Catalogne = *IRC*

Supplementum Epigraphicum Graecum = *SEG*.

Zeitschrift fur Papyrologie und Epigraphik (ZPE).

Manuais o guies d'epigrafia grega i llatina

BERARD, FRANÇOIS; FEISSEL, DENIS; PETITMENGIN, PIERRE; ROUSSET, DENIS; SEVE, MICHEL (2000). *Guide de l'épigraphiste*, Paris.

RÉMY, BERNARD; KAYSER, FRANÇOIS (1999). *Initiation à l'épigraphie grecque et latine*. Paris.

Sobre epigrafia grega

CORTES COPETE, JUAN MANUEL (ed.) (1999). *Epigrafía griega*. Madrid.

GUARDUCCI, MARGHERITA (1987). *L'epigrafia greca dalle origine al Tardo Impero*. Roma.

MCLEAN, BRADLEY H. (2002). *An Introduction to Greek Epigraphy of the Hellenistic and Roman Periods from Alexander the Great down to the Reign of Constantine (323 B.C.-A.D. 337)*. Michigan.

BERTRAND, JEAN-MARIE (1992). *Inscriptions historiques grecques, traduites et commentées*. Paris. [No incorpora el text grec, però les traduccions i els comentaris poden ser d'utilitat.]

MEIGGS, RUSSELL; LEWIS, DAVID M. (1971). *A Selection of Greek Historical Inscriptions to the End of the Fifth Century B.C.* Oxford (rv. 1989) = *ML*.

HOZ, MARÍA PAZ de (2014). *Inscripciones griegas de España y Portugal*. Madrid. = *IGEP*.

RODRIGUEZ SOMOLINOS, HELENA (1998). "Inscriptiones Graecae antiquissimae Iberiae" (*IGA*). In: JULIO MANGAS; DOMINGO PLACIDO (eds.). *Testimonia Hispaniae Antiquae II/A*, Madrid.

Sobre epigrafia llatina

ANDREU, JAVIER (coord.) (2009). *Fundamentos de epigrafía latina*, Madrid.

BRUUN, CHRISTER; EDMONDSON, JONATHAN (eds.) (2014). *The Oxford Handbook of Roman Epigraphy*, Oxford-New York.

BUONOPANE, ALFREDO (2009¹, 2021²). *Manuale di epigrafia latina*, Roma.

CALABI, IDA (1991⁴). *Epigrafia latina*, Milano.

COOLEY, ALISON E. (2012). *The Cambridge Manual of Latin Epigraphy*, Cambridge.

CORBIER, PAUL (2006³). *L'épigraphie Latine*, Paris.

Programari

Aquesta assignatura no requerix de programari específic.

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt